

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ของประชาชน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

มนตรี ภมร

บทคัดย่อ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน อำเภออินทร์บุรี 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน อำเภออินทร์บุรี 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน อำเภออินทร์บุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 415 คน ได้มาจากการสุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็น โดยการสุ่มแบบสัดส่วนตามจำนวนครัวเรือนแต่ละตำบล สถิติที่ใช้ คือ สถิติพรรณนา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 81.45 อายุเฉลี่ย 54.60 ปี จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 26.27 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 31.81 สถานภาพในชุมชนเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 70.60 เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 50.12 มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.73 ประชาชนมีความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 17.46 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 70.51 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับต่ำ($r=0.22$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนมีความสัมพันธ์กันทางบวก ดังนั้นจึงควรจัดการอบรมฝึกปฏิบัติจริง โดยเน้นให้ความรู้ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน การเก็บขนและการกำจัดขยะมูลฝอยภายในครัวเรือนด้วยวิธีการเผาอย่างถูกวิธี ให้ประชาชนเล็งเห็นถึงผลดีและผลเสียในการคัดแยกขยะมูลฝอยและการจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธีการเผา ส่งผลให้ประชาชนมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่างเหมาะสม ลดปัญหาภาวะมลพิษในอากาศต่อไป

คำสำคัญ : ความรู้, พฤติกรรม, การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

* ผู้ติดต่อหลัก Corresponding e-mail: pamorn5011@gmail.com โทรศัพท์ 084 360 7197

1 นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ, สำนักงานสาธารณสุขอำเภออินทร์บุรี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี, pamorn5011@gmail.com

Study the Relationship between Knowledge and Household Waste Management Behavior of People at In Buri District, Singburi Province

Montree Pamorn

Abstract

Study the Relationship between Knowledge and Household Waste Management Behavior of People at In Buri District, Singburi Province aim to 1) study the knowledge of household waste management of People at In Buri District, 2) study the behavior of household waste management of People at In Buri District, 3) Study the relationship between Knowledge and Household Waste Management Behavior of People at In Buri District. The samples were 415 representatives of who was responsible for managing solid waste in households by the criterion in cases where the exact population is known Choose to use probability sampling. By means of proportional random sampling according to the number of households in each sub-district in Inburi District. The statistical procedures used in analyzing data were percentage, mean, standard deviation, X-max, X-min, and Pearson Correlation Coefficient.

The results showed that the majority of respondents were female with 81.45 percent, the average age of 54.60 years old, graduated from high school/vocational certificate with 26.27 percent. Most of them worked as an employee with 31.81 percent, Status in the community are Village Health Volunteers with 70.60 percent and heads of families are 50.12 percent, an average household member of 3.73. The participants had knowledge of Household Waste Management at the high level with mean 17.46. The household Waste Management behaviors at a high level with mean 70.51. Furthermore, the Correlation between knowledge and household Waste Management Behavior of People at In Buri District, Singburi Province, there is a low positive relationship ($r=0.22$) with statistical significance at the 0.05 level.

The study results show that there is a positive relationship between people's knowledge and household waste management behavior. Therefore, practical training should be organized. Emphasis is placed on providing knowledge on separating household waste. Proper collection and disposal of household waste by incineration. Make the public aware of the good and bad effects of separating solid waste and managing solid waste by incineration methods. As a result, people have appropriate household waste management behavior. Reduce the problem of air pollution in the future.

Keywords: Knowledge, Behavior, Household Waste Management

บทนำ

ในแต่ละปี ทั่วโลกสร้างขยะมูลฝอยชุมชน (Municipal Solid Waste; MSW) ซึ่งรวมถึงขยะจาก บริษัท อาคาร บ้าน ลานสาธารณะ และธุรกิจขนาดเล็ก ประมาณ 2,000 ล้านตัน ปี 2564¹ ประเทศไทยมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 24.98 ล้านตัน มีปริมาณลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา² เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ต่อเนื่องจากปี 2563 ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง³ และมีการจำกัดการใช้ชีวิตประจำวัน ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นบางส่วน ประมาณ 3.89 ล้านตัน (ร้อยละ 16) ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ ก่อนถูกทิ้งเข้าสู่ระบบเก็บขนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีอีกส่วนหนึ่งจะถูกจัดการเองในบ้านเรือน โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล หรือบริเวณที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลไม่มีการให้บริการเก็บขนหรือระบบเก็บขนไปไม่ถึงมีปริมาณ 1.58 ล้านตัน (ร้อยละ 6) เหลือปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกเก็บขนไปกำจัดประมาณ 19.51 ล้านตัน (ร้อยละ 78) ซึ่งจะมีการคัดแยกขยะรีไซเคิล ณ สถานที่คัดแยกขยะมูลฝอยหรือสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยอีกประมาณ 4 ล้านตัน (ร้อยละ 16) ขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดมีประมาณ 15.51 ล้านตัน ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง 9.28 ล้านตัน (ร้อยละ 37) และที่เหลืออีก 6.23 ล้านตัน (ร้อยละ 25) เป็นขยะมูลฝอยที่ได้รับการกำจัดอย่างไม่ถูกต้อง⁴ จากสถานการณ์ขยะมูลฝอยจากข้อมูลล่าสุดของกรมควบคุมมลพิษ พบว่า สถานการณ์ขยะ มูลฝอยของปี 2565 มีปริมาณ 25.70 ล้านตัน ซึ่งพบว่า ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไปอย่างไม่ถูกต้องและขยะมูลฝอยตกค้าง มีปริมาณรวมกันถึง 17.01 ล้านตัน⁵

แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะของประเทศฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2565 – 2570) จัดทำขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดการจัดลำดับความสำคัญของการจัดการขยะรูปแบบใหม่ (The Waste Management Hierarchy) และการบริหารจัดการขยะตามวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ (Life Cycle Management Approach) โดยมีมาตรการและแนวทางการจัดการที่ครอบคลุมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การออกแบบ การผลิต การจัดจำหน่าย การบริโภค การคัดแยกและนำกลับมาใช้ใหม่และกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งในส่วน of ประชาชน การคัดแยกและนำกลับมาใช้ใหม่และกำจัดอย่างถูกต้องเป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ⁴

จังหวัดสิงห์บุรีปี 2565 มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 186.00 ตัน/วัน ขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ 45.00 ตัน/วัน ขยะมูลฝอย ที่ถูกกำจัดถูกต้อง 64.00 ตัน/วัน ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง 77.00 ตัน/วัน และขยะมูลฝอยตกค้าง 7,100 ตัน/ปี อำเภอบึงสามพันปี 2565 มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 35.00 ตัน/วัน ขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ 8.00 ตัน/วัน ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง 10.00 ตัน/วัน ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง 12.00 ตัน/วัน และขยะมูลฝอยตกค้าง 1,825 ตัน/ปี⁵ ทำให้เกิดเป็นมลพิษในอากาศ ซึ่งเกิดจากการหมักหมมของจุลินทรีย์ในกองขยะ ทำให้ก๊าซต่าง ๆ เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม หากไม่มีการกำจัดก๊าซเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ มีเทน คาร์บอนไดออกไซด์ ไฮโดรเจนซัลไฟด์ (ก๊าซไข่เน่า) เป็นต้น และยังมีฝุ่นละอองจากกองขยะ ก่อให้เกิดปัญหากับระบบทางเดินหายใจ โรคผิวหนังแก่ประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง⁶

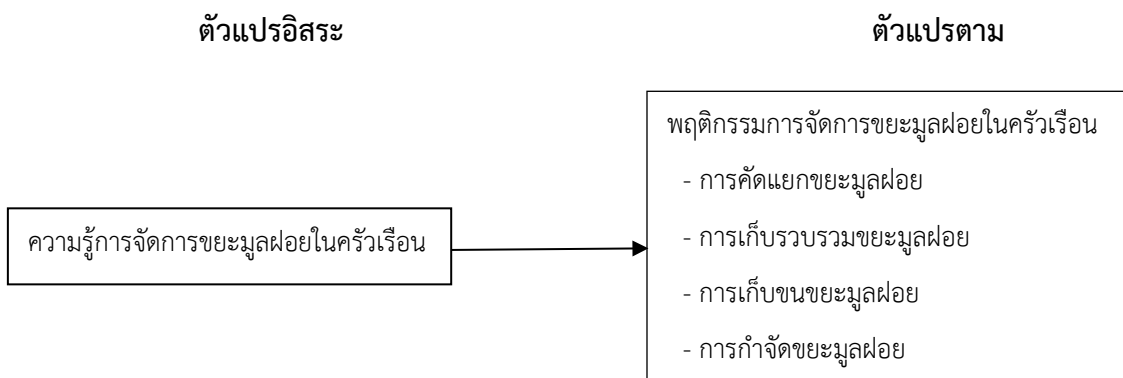
ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาเชื่อว่า หากประชาชนมีความรู้ในการจัดการขยะที่ถูกต้องจะทำให้มีพฤติกรรมในการจัดการขยะที่ถูกต้อง ส่งผลให้มีการจัดเก็บและกำจัดที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ลดการเกิดขยะมูลฝอยตกค้าง ลดแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคและลดการเกิดมลพิษและปนเปื้อนต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางดิน น้ำและอากาศ ทำให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดี ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรค ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน อำเภออินทร์บุรี
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน อำเภออินทร์บุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน อำเภออินทร์บุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรจากการสำรวจที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 18,138 ครัวเรือน 20,508 ครอบครัว 45,779 คน ข้อมูลสำรวจ วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2566⁷

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกไว้ดังนี้

1. ต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างน้อย 1 ปี
2. ต้องเป็นผู้ที่สามารถอ่านออกเขียนได้เข้าใจภาษาไทย
3. ต้องเป็นผู้ที่อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปและมีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยภายในครัวเรือน

ในเขตพื้นที่อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้เกณฑ์กรณีที่ทำทราบจำนวนประชากรแน่นอน⁸ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เท่ากับ 392 ครัวเรือน แต่ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามจริง โดยเพิ่มจากกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ 10% เพื่อป้องกันและชดเชย ในกรณีที่เก็บแบบสอบถามได้ไม่ครบตามจำนวน หรือมีข้อมูลในแบบสอบถามผิดพลาด ซึ่งรวมแล้วเป็นจำนวน 432 ชุด เพื่อให้ใกล้เคียงกับตัวแทนของประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสร้างเองจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย ได้แก่ ตำบลที่อยู่อาศัย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพในชุมชน สถานภาพในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ซึ่งดัดแปลงมาจากของ สมพงษ์ แก้วประยูร⁹ จำนวน 20 ข้อ ตอบ ถูก ให้ 1 ตอบ ผิด ให้ 0 แบ่งเป็น 3 กลุ่มแต่ละกลุ่ม แบ่งเป็น 3 ระดับตามเกณฑ์ของ บลูม¹⁰ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability Test) KR-20 เท่ากับ 0.75 ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ซึ่งดัดแปลงมาจากของ สมพงษ์ แก้วประยูร⁹ จำนวน 20 ข้อ ใช้ชนิดมาตราส่วน (Rating scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคอร์ท¹¹ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยจะให้เลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงคำตอบเดียว มีค่าความเชื่อมั่น(Reliability Test) Cronbach Alpha Coefficient ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.84

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาคั้งนี้ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จังหวัดสิงห์บุรี หมายเลข SEC 1/2567 ลงวันที่ 26 มกราคม 2567

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เริ่มจากชี้แจงรายละเอียด เปิดโอกาสให้ซักถามแล้วให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง

ระยะเวลา

ระหว่างวันที่ มกราคม 2567 ถึง มีนาคม 2567 รวม 3 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องได้แบบสอบถามที่ครบถ้วนและถูกต้องสมบูรณ์จำนวน 415 ฉบับและนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (Statistic program) โดยนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา โดยการวิเคราะห์ทำการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ด้านข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม(n=415)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	77	18.55
หญิง	338	81.45
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	3	0.72
ประถมศึกษา	87	20.97
มัธยมศึกษาตอนต้น	101	24.34
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	109	26.27
อนุปริญญา/ปวส.	58	13.97
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	57	13.73
อาชีพ		
รับจ้าง	132	31.81
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	26	6.27
ค้าขาย	79	19.04
เกษตรกร	98	23.61
พนักงานบริษัท	3	0.72
ธุรกิจส่วนตัว	17	4.10
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	35	8.43
อื่นๆ	25	6.02
สถานภาพในชุมชน		
กรรมการชุมชน	24	5.78
อ.ส.ม.	293	70.60
สมาชิกกลุ่มในชุมชน	7	1.69
ประชาชนทั่วไป	84	20.24
อื่นๆ	7	1.69

ตารางที่ 1(ต่อ)จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ด้านข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม(n=415)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สถานภาพครอบครัว		
หัวหน้าครอบครัว	208	50.12
สมาชิกในครอบครัว	177	42.65
ผู้อาศัย	30	7.23

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 81.45 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 18.55 การศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ร้อยละ 26.27 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 24.34 ระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 20.97 ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 31.81 รองลงมา อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 23.61 และค้าขาย ร้อยละ 19.04 สถานภาพในชุมชนส่วนใหญ่เป็น อ.ส.ม.ร้อยละ 70.60 ประชาชนทั่วไป 20.24 และส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 50.12

ตารางที่ 2 ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ด้านข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 415)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย
อายุ	15	83	54.60
จำนวนสมาชิก	1	10	3.73

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุเฉลี่ย 54.60 อายุต่ำสุด คือ 15 และสูงสุด คือ 83 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.73 คน จำนวนสมาชิกต่ำสุด คือ 1 คน สูงสุด คือ 10 คน

ตารางที่ 3 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลระดับความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน (n=415)

ระดับความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับปานกลาง	54	13.01
ระดับมาก	361	86.99
หมายเหตุ	ได้คะแนนต่ำสุด = 12 ค่าเฉลี่ย = 17.46	ได้คะแนนสูงสุด = 20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.69

จากคะแนนเต็มความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน 20 คะแนน ประชาชนได้คะแนนต่ำสุด = 12 คะแนน สูงสุดได้ 20 คะแนน เฉลี่ย 17.46 ของคะแนนเต็ม เมื่อวิเคราะห์ด้วยการทำแจกแจงความถี่ แบ่งคะแนนรวมเป็น 3 ระดับ ตามเกณฑ์ อิงกลุ่มของ Benjamin Bloom พบว่า ประชาชนมีความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 86.99 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 13.01 และไม่มีอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลระดับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน(n=415)

ระดับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับน้อย	7	1.69
ระดับปานกลาง	198	47.71
ระดับมาก	206	49.64
ระดับมากที่สุด	4	0.96
หมายเหตุ	ได้คะแนนต่ำสุด = 43 ค่าเฉลี่ย = 70.51	ได้คะแนนสูงสุด = 90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.08

จากคะแนนเต็มพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน 100 คะแนน ประชาชนได้คะแนนต่ำสุด = 43 คะแนน สูงสุดได้ 90 คะแนน เฉลี่ย 70.51 ของคะแนนเต็ม เมื่อพิจารณาระดับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน พบว่า พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 49.64 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง ร้อยละ 47.71

ตารางที่ 5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

	ความรู้	พฤติกรรม
ความรู้กรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน	-	0.221**
พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน		-

หมายเหตุ ** มีนัยสำคัญที่ 0.01

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปผลการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 81.45 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 18.55 การศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ร้อยละ 26.27 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 24.34 ระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 20.97 ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 31.81 รองลงมา อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 23.61 และค้าขาย ร้อยละ 19.04 สถานภาพในชุมชนส่วนใหญ่ เป็น อ.ส.ม. ร้อยละ 70.60 ประชาชนทั่วไป 20.24 และส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 50.12 มีอายุเฉลี่ย 54.60 อายุต่ำสุด คือ 15 และสูงสุด คือ 83 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.73 คน จำนวนสมาชิกต่ำสุด คือ 1 คน สูงสุด คือ 10 คน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 86.99 ความรู้ในรายข้อคำถามที่มีผู้ตอบถูกต้องมากที่สุด คือ ขยะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและพาหะนำโรค ร้อยละ 99.28 รองลงมา คือ การคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปทำลายเป็นการช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ ร้อยละ 98.80 และการกำจัดหรือทำลายขยะมูลฝอยควรมีการคัดแยกประเภทเพื่อสะดวกในการกำจัดหรือทำลายตอบถูก ร้อยละ 98.31 แสดงว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งช่วยให้ปริมาณขยะมูลฝอยลดจำนวนลงได้จริง ส่งผลให้

ประชาชนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยเพราะคิดว่าแยกขยะทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยลดลง ลดแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและพาหะนำโรค

3. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน พบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 49.64 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 70.51 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิลไว้ขาย เช่น ขวดแก้ว ขวดพลาสติก ร้อยละ 68.67

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน พบว่า ความรู้กับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษา

การศึกษานี้เป็นไปตามสมมติฐาน โดยผลการศึกษา พบว่า ความรู้กับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. ความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 86.99 และประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 49.64 เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป ร้อยละ 78.3 และตั้งแต่ปี 2563 คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภออินทร์บุรีมีแผนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่โดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และพฤติกรรมในการจัดการขยะโดยใช้หลัก 3R ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ นฤญา ยางธิสาง¹² ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน ตำบลหนองกระท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษา พบว่า ตัวแทนครัวเรือนส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 67.20 และศราวุฒิ ทับผดุง¹³ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวม มีพฤติกรรมกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูงเช่นกัน แต่ในด้านพฤติกรรม พบว่า แตกต่างกัน โดย นฤญา ยางธิสาง¹² พบว่า ตัวแทนครัวเรือนส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 60.00 เช่นเดียวกับวิภาณี อุชุปัจ¹⁴ ที่ได้ศึกษาความรู้พฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชนและคุณภาพการบริการในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล เหล่ายาว อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ซึ่งพบว่า ประชาชนมีความรู้ในการจัดการขยะโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.61 พฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนโดยรวมปฏิบัติเป็นบางครั้ง (ค่าเฉลี่ย = 2.61) ระดับความพึงพอใจของประชาชนด้านคุณภาพการบริการในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน โดยรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.25) ประชาชนมีความคาดหวังด้านคุณภาพการบริการในการจัดการขยะ

ขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ในด้านการตอบสนอง ในเรื่องการจัดเก็บขยะด้านความรวดเร็วมากที่สุด ร้อยละ 99.75 รองลงมา คือ ด้านความน่าเชื่อถือในเรื่องที่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว จัดการกับขยะทันทีเมื่อประชาชนมีเหตุเดือดร้อน ร้อยละ 99.49

2. ความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เนื่องจากทุกคนต่างมีความนึกคิดและสามัญสำนึกเรื่องขยะมูลฝอยเหมือนกัน โดยเฉพาะเรื่องขยะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและพาหะนำโรค ประชาชนส่วนใหญ่ต่างก็ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่เหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องการคัดแยกขยะโดยการเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิลไว้ขาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ แก้วประยูร⁹ ที่ศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองควนหลง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ความรู้ ทักษะการจัดการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับ ศราวุฒิ ทับผดุง¹³ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวม มีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย คือ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า โดยสามารถทำนายพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย ร้อยละ 39.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. จากการศึกษาความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ประชาชนมีความรู้ในระดับมาก แต่จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างข้อที่ตอบผิดมากที่สุด จำนวน 265 คน จากทั้งหมดจำนวน 415 คน ในเรื่อง การลดปริมาณขยะทำได้โดยนำไปทิ้งลงถังขยะ และให้เทศบาลนำไปกำจัด ดังนั้น ควรมีการจัดการอบรมเน้นให้ความรู้ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนและให้ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติจริงในการคัดแยกขยะมูลฝอยให้ประชาชน สามารถเห็นเป็นรูปธรรมโดยนำขยะมูลฝอยที่คัดแยกไปใช้ประโยชน์ได้จริง

2. จากการศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ประชาชนนำขยะในครัวเรือนไปเผาที่เตาเผาขยะซึ่งเป็นพื้นที่โล่ง ไม่อยู่ในที่อับลมน้อยที่สุด จำนวน 205 คน จากทั้งหมดจำนวน 415 คน ส่วนใหญ่มีการเผาถุงพลาสติกหรือวัสดุที่ทำจาก พลาสติก ริมถนนหรือข้างทางมากที่สุด ร้อยละ 67.23 และมีการกำจัดเศษไม้ เศษกระดาษ โดยการเผา กลางแจ้งมากที่สุด จำนวน 124 คน จากทั้งหมดจำนวน 415 คน ดังนั้นควรให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการเก็บขนและการกำจัดขยะมูลฝอยภายในครัวเรือนด้วยวิธีการเผา เพื่อให้เห็นถึงผลดีและผลเสียในการจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธีการเผา พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างจริงจัง เพื่อลดปัญหาภาวะมลพิษในอากาศ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยภายในครัวเรือนด้วยวิธีการเผา เช่น จำนวนเตาเผา ขยะ ความรู้ ทักษะเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ
2. ควรทำการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในสถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นๆ นอกเหนือจากการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน
3. พัฒนาโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: บริษัท ตรีปรีน จำกัด; 2564
2. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. รายงานตัวชี้วัดปริมาณขยะมูลฝอย 2553-2565. เข้าถึงได้จาก http://env_data.onep.go.th/reports/subject/view/117.
3. กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม. Covid-19 ต่อภาคการท่องเที่ยวไทยผลกระทบและแนวทางแก้ปัญหา. เข้าถึงได้จาก https://www.mots.go.th/download/BannerLink/PBVol01Covid_DigitalEd.pdf.
4. กรมควบคุมมลพิษ. แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะของประเทศ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2565-2570. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.;2565.
5. กรมควบคุมมลพิษ. รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ.2565. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.;2566.
6. กรมควบคุมมลพิษ. คู่มือแนวทางและข้อกำหนดเบื้องต้น การลดและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย(ฉบับแก้ไขปรับปรุง) . กรุงเทพฯ: บริษัท อีซี จำกัด. ;2562.
7. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี. รายงานประชากรสัญชาติไทย PERSON เทียบกับฐานทะเบียนราษฎร. เข้าถึงได้จาก https://sbr.hdc.moph.go.th/hdc/reports/report.php?&cat_id=ac4eed1bddb23d6130746d62d2538fd0&id=b79d2503134f09e13681be97491753cf.
8. กัญญ์สิริ จันทร์เจริญ. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง. เข้าถึงได้จาก <http://www.ict.up.ac.th/surinthips/ResearchMethodology>.
9. สมพงษ์ แก้วประยูร .ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอกงหรา จังหวัดสงขลา. (สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. ;2558.
10. รุ่งฤดี ศิริอรุณปัญญา. ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการในการคัดแยกขยะมูลฝอยและการนำขยะมูลฝอยไปใช้ ประโยชน์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์งาม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบึงสามพัน. (วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา. ;2565.
11. Likert, Rensis. New Pattern of Management. New York : McGraw – Hill. ;1961.
12. นฤญา ยางธิสง. ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน ตำบลหนองกระทาว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. (วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). พิษณุโลก. มหาวิทยาลัยนเรศวร. ;2561.
13. ศราวุฒิ ทับผดุง. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก. (วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต), พิษณุโลก. มหาวิทยาลัยนเรศวร. ; 2563.

เอกสารอ้างอิง(ต่อ)

14. วิภาณี อุชุปัจ. ความรู้พฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชน และคุณภาพการบริการในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน. (วิทยานิพนธ์สาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต), เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. ;2561.